

MUNI
MED

PRÁVNÍ PROBLEMATIKA V OŠETŘOVATELSTVÍ

ÚOPZ MIKPO031p
ÚOPZ MIKPO031s

Ústav ochrany a podpory zdraví LF MU
Alena Tobiášová

POSTAVENÍ PACIENTA A OSOB JEMU BLÍZKÝCH

- **Práva a povinnosti pacienta a jiných osob**

právní osobnost a svéprávnost

- právní osobnost je způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti

člověk má právní osobnost od narození až do smrti

- svéprávnost je způsobilost nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem (právně jednat)
- má se za to, že každý nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, je způsobilý k právním jednáním co do povahy přiměřeným rozumové a volní vyspělosti nezletilých jeho věku
- právní osobnosti ani svéprávnosti se nikdo nemůže vzdát ani zčásti; učiní-li tak, nepřihlíží se k tomu

plná svéprávnost

Plně svéprávným se člověk stává:

- ✓ zletilostí - dovršením osmnáctého roku věku
- ✓ uzavřením manželství před nabytím zletilosti
- ✓ přiznáním svéprávnosti
 - *věk 16 let*
 - *schopnost se živit a obstarat si své záležitosti*
 - *souhlas zákonného zástupce / souhlas nezletilého*

omezení svéprávnosti

- jen soud
- jen v zájmu člověka, jehož se to týká
- v úvahu vzaty rozsah i stupeň neschopnosti postarat se o vlastní záležitosti
- nepostačí méně omezující opatření
- zjistí názor člověka, o jehož svéprávnosti rozhoduje
- v rozsahu, v jakém člověk není pro duševní poruchu, která není jen přechodná, schopen právně jednat
- vymezí rozsah, v jakém způsobilost člověka samostatně právně jednat omezil a jmenuje mu opatrovníka

osoby blízké

- ✓ příbuzný v řadě přímé, sourozenec a manžel nebo partner
- ✓ jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké, pokud by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní
- ✓ má se za to, že osobami blízkými jsou i osoby sešvagřené nebo osoby, které spolu trvale žijí

Pacient má práva:

Jako občan

- na ochranu zdraví.
- na bezplatnou zdravotní péči (na základě veřejného pojištění)
- na zdravotní pomůcky za podmínek, které stanoví zákon

Jako pojištěnec

- Výběr zdravotní pojišťovny
- Časovou a místní dostupnost hrazených služeb
- Na léčivé přípravky a potraviny pro zvláštní lékařské účely

Jako pacienta

- „Pacientem se rozumí fyzická osoba, které jsou poskytovány zdravotní služby“
- Jeho právům odpovídají povinnosti poskytovatele, zdravotnického pracovníka

práva pacienta a osob jemu blízkých

- ✓ poskytování zdravotních služeb na náležitě odborné úrovni
- ✓ úctu, důstojné zacházení, na ohleduplnost v souladu s charakterem poskytovaných zdravotních služeb
- ✓ respektování soukromí při poskytování zdravotních služeb
- ✓ zvolit si poskytovatele oprávněného k poskytnutí zdravotních služeb
- ✓ vyžádat si konzultační služby od jiného poskytovatele /zdravotnického pracovníka
- ✓ být seznámen s vnitřním řádem zdrav. zařízení lůžkové / jednodenní péče
- ✓ předem informován o ceně poskytovaných ZS nehrazených z veřejného zdrav. pojištění
- ✓ znát jména, a příjmení zdrav. pracovníků přímo zúčastněných na poskytování ZS
- ✓ přijímat duchovní péči a duchovní podporu od duchovních církví a náboženských společností
- ✓ na poskytování ZS v co nejméně omezujícím prostředí při zajištění kvality a bezpečí

práva pacienta a osob jemu blízkých

✓ nepřetržitou přítomnost

- zákonného zástupce / určené zákonným zástupcem
- opatrovníka / určení opatrovníkem
- osoby blízké / určené pacientem

v souladu s jinými právními předpisy a vnitřním řádem, a nenaruší-li přítomnost těchto osob poskytnutí zdravotních služeb

✓ odmítnout přítomnost osob, které nejsou na poskytování ZS přímo zúčastněny (vč. osob připravujících se na výkon povolání zdrav. pracovníka)

✓ přijímat návštěvy ve zdrav. zařízení lůžkové nebo jednodenní péče

povinnosti pacienta a osob jemu blízkých

- dodržovat navržený individuální léčebný postup (pokud vyslovil souhlas)
- řídit se vnitřním řádem
- uhradit poskytovateli cenu poskytnutých ZS (poskytnuty se souhlasem)
- pravdivě informovat ošetřujícího zdrav. pracovníka o dosavadním vývoji zdravotního stavu, včetně informací o infekčních nemocech
- nepožívat během hospitalizace alkohol/ jiné návykové látky a podrobit se na základě rozhodnutí ošetřujícího lékaře v odůvodněných případech vyšetřením za účelem prokázání, zda je nebo není pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek

POSTAVENÍ PACIENTA A OSOB JEMU BLÍZKÝCH

- **Poskytování zdravotních služeb se souhlasem**

autonomie pacienta

- *paternalistický model*
- partnerský model
 - ✓ respektování právních principů nadřazených ochraně zdraví a života nemocného :
 - respekt k autonomii člověka a jeho osobnosti
 - právo na duševní a tělesnou integritu
 - ochranu dobré víry

informace o zdravotním stavu pacienta

Forma

- srozumitelným způsobem
- v dostatečném rozsahu
- o navrženém individuálním léčebném postupu
- změnách v individuálním léčebném postupu
- klást doplňující otázky, srozumitelné odpovědi
- ...

Rozsah

- příčina a původu nemoci, stadium, předpoklad vývoje
- účel, povaha, předpokládaný přínos, možné důsledky, rizika navrhovaných ZS a jednotlivých výkonů
- jiné možnosti ZS, jejich vhodnost, přínos, rizika
- další potřebná léčba
- omezení, doporučení ve způsobu života

souhlas s poskytnutím zdravotních služeb

- svobodný souhlas
 - *je-li dán bez jakéhokoliv nátlaku*
- informovaný souhlas
 - *před vyslovením souhlasu podána informace / pacient se podání informace vzdal*
- forma
 - *konkludentní*
 - *ústní*
 - *písemná*
 - *zásah do integrity, má-li být oddělena část těla, která se již neobnoví*
 - *pokud tak stanoví jiný právní předpis*
 - *pokud tak s ohledem na charakter poskytovaných ZS určí poskytovatel*
 - *souhlas s hospitalizací*

souhlas u nezletilých / omezených ve svéprávnosti

- souhlas zákonného zástupce (opatrovníka)
- zjistit názor pacienta (vnímá situaci a vyjadřuje se)
- zaznamenat do ZD názor nezl. / důvod nevyjádření
- zdravotní služby, které lze poskytovat bez souhlasu a jsou nezbytné k záchraně života / zdraví pacienta a odpírají-li rodiče / jeden z nich / jiný zákonný zástupce souhlas, rozhodne o poskytnutí ZS ošetřující lékař
- pacient starší 14 let – rozpor v názoru se zákonnými zástupci – soud

dříve vyslovené přání

Věcné podmínky platnosti

- ✓ Je k dispozici poskytovateli zdravotních služeb
- ✓ V době poskytování zdravotních služeb nastala předvídatelná situace, k níž se dříve vyslovené přání vztahuje
- ✓ Pacient je v takovém zdravotním stavu, kdy není schopen vyslovit nový souhlas nebo nesouhlas
- ✓ Dříve vyslovené přání bylo učiněno na základě písemného poučení ošetřujícím lékařem pacienta o důsledcích tohoto rozhodnutí

dříve vyslovené přání

Formální podmínky platnosti

- ✓ Písemná forma
- ✓ Úředně ověřený podpis pacienta
- ✓ Součástí dříve vysloveného přání je písemné poučení
- ✓ Dříve vyslovené přání při přijetí do péče / v průběhu hospitalizace
- ✓ Pro ZS zajišťované tímto poskytovatelem
- ✓ Zaznamená se do ZD
- ✓ Podpis pacient, zdravotnický pracovník a svědek

dříve vyslovené přání

Nelze je uplatnit

- ✓ Jde-li o nezletilé pacienty nebo pacienty s omezenou svéprávností

Není povinnost je respektovat

- ✓ Od doby jeho vyslovení došlo v poskytování ZS, k takovému vývoji, že lze důvodně předpokládat, že by pacient vyslovil souhlas

Nelze je respektovat

- ✓ Nabádá k postupům, jejichž výsledkem je aktivní způsobení smrti
- ✓ Pokud by jeho splnění mohlo ohrozit jiné osoby
- ✓ Byly započaty zdravotní výkony, jejichž přerušlení by vedlo k aktivnímu způsobení smrti

odmítnutí poskytnutí zdravotních služeb

- pacientovi, kterému byla podána informace / podání informace se vzdal a odmítá vyslovit souhlas
- je opakovaně podána informace o jeho zdravotním stavu v rozsahu a způsobem, ze kterého je zřejmé, že neposkytnutí zdravotních služeb může vážně poškodit jeho zdraví nebo ohrozit život
- jestliže pacient i nadále odmítá vyslovit souhlas, učiní o tom písemné prohlášení – (negativní) revers

POSTAVENÍ PACIENTA A OSOB JEMU BLÍZKÝCH

- **Hospitalizace a zdravotní služby bez souhlasu**

hospitalizace bez souhlasu

- rozhodnutí soudu (*léčba, vyšetření*)
- zákon o ochraně veřejného zdraví (*izolace, karanténa, léčení*)
- ohrožení bezprostředně a závažným způsobem
- neodkladná péče
- nezletilý / omezený ve svéprávnosti (*podezření na týrání, zneužívání nebo zanedbávání*)
 - *oznamovací povinnost – osoba blízká...policie ČR ...soud (detenční řízení)*

zdravotní služby bez souhlasu

- jen neodkladná péče
- zdravotní stav neumožňuje souhlas vyslovit
- léčba vážné duševní poruchy, pokud by v důsledku jejího neléčení došlo se vší pravděpodobností k vážnému poškození zdraví pacienta
- stanoví-li tak zákon o ochraně veřejného zdraví
- záchytnou službu

specifika nezletilých / omezených ve svéprávnosti

- zdravotní služby bez souhlasu u nezletilého / omezeného ve svéprávnosti:
 - léčba vážné duševní poruchy, pokud by v důsledku jejího neléčení došlo se vší pravděpodobností k vážnému poškození zdraví pacienta
 - ZS nezbytné k záchraně života / zamezení vážného poškození zdraví
 - je u něj podezření na týrání, zneužívání, zanedbávání
 - stanoví-li tak zákon o ochraně veřejného zdraví
 - záchytnou službu

POSTAVENÍ PACIENTA A OSOB JEMU BLÍZKÝCH

- **Použití omezovacích prostředků**

omezovací prostředky

- úchop pacienta zdravotnickými pracovníky / jinými osobami k tomu určenými poskytovatelem
- ochranné pásy nebo kurty
- umístění pacienta v síťovém lůžku
- umístění pacienta v místnosti určené k bezpečnému pohybu
- ochranný kabátek / vestu zamezující pohybu horních končetin pacienta
- psychofarmaka / jiné léčivé přípravky podávané parenterálně

podmínky užití a povinnosti poskytovatele

- ✓ účelem je odvrácení bezprostředního ohrožení života, zdraví, bezpečnosti pacienta nebo jiných osob
- ✓ pouze po dobu, po kterou trvají důvody jejich použití
- ✓ pacient byl s ohledem na zdrav. stav informován o důvodech použití
- ✓ zákonný zástupce nezl. pacienta / omezeného byl bez zbytečného odkladu informován, záznam do ZD
- ✓ pacient byl pod dohledem zdravotnických pracovníků
- ✓ přijata opatření, která zabrání poškození zdraví pacienta
- ✓ použití indikoval vždy lékař
- ✓ každé použití zaznamenat do ZD, centrální evidence
- oznamovací povinnost soudu (detenční řízení)

POSTAVENÍ PACIENTA A OSOB JEMU BLÍZKÝCH

- **Nakládání s tělem zemřelého, pitvy**

úkony na těle zemřelého

- a) prohlídku těla zemřelého
- b) pitvu, včetně odběru biologického materiálu pro diagnostické účely
- c) odběr orgánů pro transplantace podle transplantačního zákona
- d) odběr tkání a buněk určených k použití u člověka (transplantační zákon, zákona o lidských tkáních a buňkách)
- e) odběr částí lidského těla, včetně tkání a buněk za účelem jejich použití pro lékařskou vědu, výzkum / k výukovým účelům, a dalším účelům, stanoví-li tak jiný právní předpis
- f) vyjmutí implantabilních zdrav. prostředků
- g) další úkony stanovené zákonem o pohřebnictví

pitvy

- **patologicko-anatomické** - zjištění základní nemoci, dalších nemocí, komplikací, k ověření klinické diagnózy a léčebného postupu u osob zemřelých ve zdravotnickém zařízení smrtí z chorobných příčin
 - poskytovatelé v oboru patologická anatomie
- **zdravotní** - zjištění příčiny smrti, objasnění dalších ze zdravotního hlediska závažných okolností a mechanismu úmrtí u osob, které zemřely mimo ZZ / v ZZ náhlým, neočekávaným, násilným úmrtím, včetně sebevraždy
 - poskytovatelé v oboru soudní lékařství
- **soudní** - při podezření, že úmrtí bylo způsobeno trestným činem
 - poskytovatelé v oboru soudní lékařství
- **anatomické** - k výukovým účelům, věda a výzkum
 - určená pracoviště vybraných univerzitních vysokých škol

Patolog-anatom pitva vždy při úmrtí

- v souvislosti s těhotenstvím, porodem, potratem, umělým přerušením, šestinedělí
- u plodů z uměle přerušených těhotenství (genetická indikace)
- u dětí mrtvě narozených a zemřelých do 18 let věku
- při operaci, nechirurg. intervenčním výkonu, komplikace po operaci / intervenč. výkonu, při úvodu do anestézie
- odběr orgánu pro transplantaci, tkání, buněk, část těla pro výzkum, k výuce
- při klinic. hodnocení léčivého přípravku, klinic. zkouškách zdrav. prostř., užitím nezavedených metod
- při odběru orgánu za účelem transplantace, tkání, buněk
- nedostatečně objasněna příčina smrti, nemoci, komplikací, klinická dg

Výjimky stanoví zákona o zdravotních službách

POSTAVENÍ POSKYTOVATELE, ZDRAVOTNICKÝCH PRACOVNÍKŮ A JINÝCH ODBORNÝCH PRACOVNÍKŮ

- **Práva a povinnosti poskytovatele**

povinnosti poskytovatele

- ✓ zdravotní služby poskytovat na náležité odborné úrovni
- ✓ vytvořit podmínky a opatření k zajištění uplatňování práv a povinností
 - pacientů
 - dalších oprávněných osob
 - zdravotnických / jiných odborných pracovníků
- ✓ informovat pacienta o ceně ZS
- ✓ vystavit účet za uhrazené zdravotní služby
- ✓ zpracovat seznam cen poskytovaných ZS nehrazených ZP
- ✓ předat zprávu o poskytnutých ZS registrujícímu poskytovateli
- ✓ předat informace k zajištění návaznosti dalších zdrav. a sociálních služeb poskytovaných pacientovi

povinnosti poskytovatele

- ✓ informovat pacienta, že se na poskytování ZS se podílí osoby získávající způsobilost k výkonu povolání, s právem pacienta odmítnout
- ✓ podílet se na zajištění LPS
- ✓ umožnit odbornou praxi vč. zdravotních výkonů a záznamů do ZD osobám připravujícím se na povolání
- ✓ přijmout pacienta k
 - izolaci, karanténě, léčení nebo lékařskému dohledu
 - ochrannému léčení nařízenému soudem
- ✓ zajistit hospitalizaci
 - nezletilých odděleně od dospělých (do 15 let)
 - žen odděleně od mužů (výjimka akutní lůžková péče intenzivní)

povinnosti poskytovatele

- ✓ umožnit pobyt zákonného zástupce s hospitalizovaným nezletilým pacientem
- ✓ pacienta vybavit při propuštění léčivými přípravky a zdravotnickými prostředky na 3 dny
- ✓ odůvodnit v ZD odchýlení se od medicínského postupu
- ✓ zavést interní systém hodnocení kvality a bezpečí ZS
- ✓ používání antibiotik tak, aby došlo k omezování rizika vzestupu antibiotické rezistence
- ✓ seznam zdravotních služeb, k jejichž poskytnutí je vyžadován písemný souhlas

práva poskytovatele - odmítnout pacienta

- ✓ přijetím pacienta by bylo překročeno únosné pracovní zatížení – došlo by ke snížení úrovně kvality a bezpečnosti ZS poskytovaných pacientům již přijatým
- ✓ přijetí brání provozní důvody, personální zabezpečení nebo technické a věcné vybavení zdravotnického zařízení
- ✓ není pojištěncem ZP, se kterou má poskytovatel uzavřenu smlouvu (mimo EU)

! nesmí dojít k bezprostřednímu ohrožení života / vážnému poškození zdraví pacienta ! - porod, neodkladná péče ...

práva poskytovatele – ukončit péči o pacienta

- ✓ předá pacienta do péče jiného poskytovatele se souhlasem pacienta
- ✓ pominou důvody pro poskytování zdravotních služeb
- ✓ pacient vysloví nesouhlas s veškerými ZS
- ✓ jednání pacienta:
 - závažným způsobem omezuje práva ostatních pac. , úmyslně a soustavně nedodrží navržený individuální léčebný postup
 - neřídí se vnitřním řádem (není způsobeno zdravotním stavem)
 - neposkytuje součinnost pro poskytování ZS

! nesmí dojít k bezprostřednímu ohrožení života / vážnému poškození zdraví pacienta ! - porod, neodkladná péče ...

POSTAVENÍ POSKYTOVATELE, ZDRAVOTNICKÝCH PRACOVNÍKŮ A JINÝCH ODBORNÝCH PRACOVNÍKŮ

- **Práva a povinnosti zdravotnických pracovníků**

povinnosti zdravotnických pracovníků

- poskytovat zdravotní služby
 - s odbornou nebo specializovanou způsobilostí
 - v rozsahu odpovídajícím jeho způsobilosti, zdravotnímu stavu pacienta, na náležité odborné úrovni
- řídit se etickými principy
- odbornou první pomoc / zajistit podle potřeby poskytnutí ZS
- zachování mlčenlivosti

práva zdravotnických pracovníků

- ✓ získat informace, že pacient je nosičem infekční nemoci
- ✓ získat informace o dalších závažných skutečnostech
- ✓ neposkytnout ZS v případě, že by došlo k přímému ohrožení jeho života / vážnému ohrožení zdraví
- ✓ odmítnout poskytnutí ZS, pokud by to odporovalo jeho svědomí nebo náboženskému vyznání (informovat poskytovatele - zajištění jiného pracovníka/ poskytovatele)
 - nemožnost odmítnutí
 - ohrožení života pacienta /vážné ohrožení
 - poskytovatel nezajistí poskytnutí ZS

POSTAVENÍ POSKYTOVATELE, ZDRAVOTNICKÝCH PRACOVNÍKŮ A JINÝCH ODBORNÝCH PRACOVNÍKŮ

- **Povinnost mlčenlivosti a její prolomení**

osobní rozsah mlčenlivosti

- ✓ zdravotničtí pracovníci, JOP (i po ukončení činnosti)
- ✓ osoby získávající způsobilost k výkonu povolání zdravotnického pracovníka / JOP
- ✓ osoby oprávněné nahlížet do ZD bez souhlasu pacienta
- ✓ odborné komise podle zákona o specifických ZS
- ✓ ZS v přítomnosti příslušníka Vězeňské služby (vazba, trest odnětí svobody, zabezpečovací detence)
- ✓ osoby získávající informace o zdravotním stavu pacienta na základě jiných právních předpisů

věcný rozsah mlčenlivosti

- ✓ informace
 - zdravotní stav
 - poskytované zdravotní služby
 - osobní, sociální, rodinná, pracovní anamnéza
 - sexuální orientace, rasový/etnický původ, náboženské vyznání, zvyklosti, návyky ...
 - názor, úsudek, přesvědčení, ...
- ✓ informace od pacienta i jiných osob

za porušení povinné mlčenlivosti se nepovažuje

- ✓ zajištění návaznosti poskytovaných ZS
- ✓ zproštění mlčenlivosti pacientem / zák. zástupcem
- ✓ údaje sdělované na základě právních předpisů bez souhlasu pacienta
- ✓ pro potřeby trestního řízení způsobem stanoveným právními předpisy
- ✓ plnění zákonem uložené povinnosti překazit / oznámit spáchání trestného činu
- ✓ skutečnosti sdělované poskytovatelem, zdrav. pracovníkem, JOP v nezbytném rozsahu pro ochranu vlastních práv, vč. řízení příslušné komory

zproštění mlčenlivosti pacientem

– ust. § 33 ZoZS

- pacient může určit osoby nebo vyslovit zákaz poskytovat informace o zdravotním stavu kterékoliv osobě kdykoliv po přijetí do péče
- zákaz se nepoužije na podávání informací, popřípadě na sdělování údajů, které mohou být sděleny bez souhlasu pacienta podle tohoto zákona nebo jiných právních předpisů
- záznam do ZD

údaje sdělované na základě ZoZS

- ✓ pečující osoby
 - zdravotní stav / povaha onemocnění pacienta
- ✓ osoby blízké
 - aktuální zdravotní stav
 - v zájmu ochrany jejich zdraví
 - po smrti pacienta
- ✓ osoby, které přišli s pacientem do styku
 - rozhodné pro ochranu jejich zdraví

oprávnění nahlížení do ZD

- ✓ pacient, zákonný zástupce nebo opatrovník pacienta
- ✓ osoby určené pacientem, zák. zástupcem nebo opatrovníkem, pěstoun, jiná pečující osoba
- ✓ osoby blízké zemřelému pacientovi
- ✓ zdravotníci a jiní odborní pracovníci
- ✓ další zaměstnanci poskytovatele
- ✓ správní orgán v souvislosti s přezkoumáním lékařského posudku, převzetí ZD s návazností poskytování ZS, provádění kontroly

- ✓ zdravotní pojišťovny
- ✓ sociálního zabezpečení
- ✓ SÚKL, SÚJB
- ✓ NZIS
- ✓ soudní znalci ve zdravotnických oborech
- ✓ orgán ochrany veřejného zdraví
- ✓ hodnocení kvality, bezpečí, klinické audity
- ✓ Veřejný ochránce práv
- ✓ Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání
- ✓ **osoby získávající způsobilost** k výkonu povolání zdrav. pracovníka, JOP a jejich pedagogové

ohlašovací povinnost / informace na vyžádání

- **Orgány činné v trestním řízení**
- **Orgány soc. práv. ochrany dítěte**
- Matrika
- Zdravotní pojišťovny
- Orgány veřejného zdraví
- Soud v civilním řízení
- Celní úřad
- Státní ústav pro kontrolu léčiv
- Státní úřad pro jadernou bezpečnost
- Správa sociálního zabezpečení
- Zaměstnavatelé pacientů
- Úřad práce (Inspektorát práce)
- Veřejný ochránce práv
- Jiní poskytovatelé zdravotních služeb, etická komise
- ČLK, ČStK
- Ministerstvo zdravotnictví
- NZIS
- Krajské úřady
- ministerstva obrany, vnitra a spravedlnosti
- Obecní úřad obce s rozšířenou působností
- Úřad pro civilní letectví
- ...další

orgány činné v trestním řízení (§ 8/1,5 TR)

- Státní orgány, **právnícké a fyzické osoby jsou povinny** bez zbytečného odkladu, a nestanoví-li zvláštní předpis jinak, i bez úplaty **vyhovovat dožádáním orgánů činných v trestním řízení** při plnění jejich úkolů...
- Nestanoví-li zvláštní zákon podmínky, za nichž lze pro účely trestního řízení **sdělovat informace**, které jsou podle takového zákona utajovány, nebo na něž se **vztahuje povinnost mlčenlivosti**, lze tyto informace pro trestní řízení vyžadovat po předchozím **souhlasu soudce ...**

nepřekážení trestného činu (§ 367 TZ)

- Kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný **připravuje** nebo **páchá** trestný čin a spáchání nebo dokončení takového TČ nepřekazí ...
překazít TČ lze i jeho včasným oznámením státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu
 - vraždy, zabití, těžkého ublížení na zdraví, mučení a jiného nelidského a krutého zacházení, nedovoleného přerušování těhotenství bez souhlasu těhotné ženy, neoprávněného odebrání tkání a orgánů, znásilnění, pohlavního zneužití, týrání svěřené osoby,

neoznámení trestného činu (§ 368 TZ)

- Kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný **spáchal** trestný čin a takový TČ neoznámí bez odkladu státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu
 - vraždy, těžkého ublížení na zdraví, mučení a jiného nelidského a krutého zacházení, týrání svěřené osoby...

sankce

- ZoZS
 - poruší povinnost mlčenlivosti, vést, uchovávat, nakládat se ZD dle ZoZS
 - umožní nahlížet v rozporu se ZoZS, neprovede záznam o nahlédnutí...
 - pokuta až 1 mil. Kč / 500 tis. Kč
- Občanský zákoník (náhrada škody, újmy ...)
- Trestní zákoník (neoprávněné nakládání s os. údaji, neoprávněný přístup k počítačovému systému ...)
- Zákon o ČLK, ČSK, ČLéK
- Zákoník práce

POSTAVENÍ POSKYTOVATELE, ZDRAVOTNICKÝCH PRACOVNÍKŮ A JINÝCH ODBORNÝCH PRACOVNÍKŮ

- **Vedení zdravotnické dokumentace**

vedení a nakládání

forma

- v listinné podobě
- v elektronické podobě
- kombinace listinné a elektronické podoby

způsob

- průkazně, pravdivě, čitelně
- průběžně doplňována
- jednotlivé zápisy bez zbytečného odkladu
- akutní lůžkové péče
 - zápis o aktuálním zdravotním stavu pacienta min. 1x denně
- opravy novým zápisem

povinnosti poskytovatele práva a povinnosti oprávněných osob

- ✓ nahlížet, pořizovat výpisy, kopie – oprávněná osoba / poskytovatel
- ✓ lhůty - pacient / jiné oprávnění osoby
- ✓ zpoplatnění
- ✓ povinnost nahlízejících
 - prokázat totožnost – OP, pas, čestné prohlášení, potvrzení pacienta
 - prokázat příslušnost ke správnému orgánu / instituci nebo předložit písemné pověření
- ✓ uchovávání, vyřazování a zničení zdravotnické dokumentace

POSTAVENÍ POSKYTOVATELE, ZDRAVOTNICKÝCH PRACOVNÍKŮ A JINÝCH ODBORNÝCH PRACOVNÍKŮ

- **Hodnocení kvality a bezpečí zdravotních služeb**

cíl a účel

- účelem interního hodnocení je sebekritické vyhodnocení všech oblastí poskytované péče a vyhledání nejslabších míst
 - základem sebehodnocení je zachování objektivnosti v sebekritičnosti, kontinuita a sledování dynamiky vývoje
 - účelem externího hodnocení je posoudit organizační úroveň poskytování ZS podle hodnotících standardů
- **bezpečné prostředí pro pacienty a zaměstnance**

Formy hodnocení kvality a bezpečí ZS

- Interní hodnocení
 - zákonná povinnost zavést interní systém hodnocení kvality a bezpečí poskytovaných ZS
 - minimální požadavky - Věstník MZ částka 16 /2015
 - slouží výhradně pro interní potřeby poskytovatele ZS
- Externí hodnocení
 - provádí fyzická /právnícká osoba, které bylo uděleno oprávnění MZ
 - minimální standardy – vyhl. MZ č. 102/2012 Sb.
- Jiné nástroje řízení kvality

PRÁVNÍ ODPOVĚDNOST PŘI POSKYTOVÁNÍ ZDRAVOTNÍCH SLUŽEB

postup lege artis

Náležitou odbornou úrovní se rozumí poskytování zdravotních služeb podle pravidel vědy a uznávaných medicínských postupů, při respektování individuality pacienta, s ohledem na konkrétní podmínky a objektivní možnosti.

obecné předpoklady vzniku odpovědnosti

- protiprávní jednání (v rozporu s objektivním právem)
- škodlivý následek (újma – majetková, nemajetková)
- příčinná souvislost mezi protiprávním jednáním a škodlivým následkem
- *zavinění (úmysl, nedbalost)*

vyloučení protiprávnosti

Nutná obrana

- Před útokem

Krajní nouze

- Před hrozící újmou

Omluvitelné vzrušení

- Při posouzení, zda někdo jednal v nutné obraně, anebo v krajní nouzi, se přihlédne i k omluvitelnému vzrušení mysli

typy odpovědnosti

Občanskoprávní

Pracovněprávní

Správní

Trestní

Disciplinární

PRÁVNÍ ODPOVĚDNOST PŘI POSKYTOVÁNÍ ZDRAVOTNÍCH SLUŽEB

- **Občanskoprávní odpovědnost**

kritéria členění odpovědnosti

- smluvní a mimosmluvní (deliktní) odpovědnost
- subjektivní a objektivní odpovědnost
- odpovědnost za delikt (újmu), za vady, za prodlení

prevence

- Vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, je každý povinen počínat si při svém konání tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo na vlastnictví jiného.
- Povinnost zakročit na ochranu práv jiného má každý, kdo má kontrolu nad nebezpečnou situací.

škoda způsobená věcí

- Kdo je povinen někomu něco plnit a použije při tom **vadnou věc**, nahradí škodu způsobenou vadou věci. To platí i **v případě poskytnutí zdravotnických, sociálních, veterinárních a jiných biologických služeb.**
- Nevztahuje se na nesprávně zvolenou věc.
- Způsobí-li škodu věc sama od sebe, nahradí škodu ten, kdo nad věcí měl mít dohled. (lze se zprostit)

škoda způsobená informací nebo radou

- **Kdo se hlásí** jako příslušník určitého stavu nebo povolání k odbornému výkonu nebo jinak vystupuje jako **odborník**,
- nahradí škodu, **způsobí-li ji neúplnou nebo nesprávnou informací** nebo škodlivou radou **danou za odměnu** v záležitosti svého vědění nebo dovednosti.

způsob a rozsah náhrady škody

- škoda se nahrazuje uvvedením do předešlého stavu
- není-li to dobře možné, anebo žádá-li to poškozený, hradí se škoda v penězích
- nemajetková újma se odčiní přiměřeným zadostiučiněním
zadostiučinění musí být poskytnuto v penězích, nezajistí-li jeho jiný způsob skutečné a dostatečně účinné odčinění způsobené újmy
- hradí se skutečná škoda a to, co poškozenému ušlo (ušlý zisk)

náhrada újmy na zdraví

- plně vytrpěné bolesti a další nemajetkové újmy
- ztížení společenského uplatnění
 - ✓ vznikla-li poškozením zdraví překážka lepší budoucnosti poškozeného
 - ✓ nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle zásad slušnosti

usmrcení

- Při usmrcení nebo zvlášt' závažném ublížení na zdraví odčiní škůdce **duševní útrapy**
 - **manželu, rodiči, dítěti nebo jiné osobě blízké**
 - **peněžitou náhradou vyvažující plně jejich utrpení**
 - **nelze-li** výši náhrady takto určit, stanoví se podle zásad slušnosti

náklady spojené s péčí o zdraví

- Škůdce hradí též **účelně vynaložené náklady**
 - spojené s péčí o zdraví poškozeného
 - s péčí o jeho osobu
 - nebo jeho domácnost

tomu, kdo je vynaložil;

požádá-li o to, složí mu škůdce na tyto náklady přiměřenou zálohu

náklady pohřbu

- škůdce nahradí **tomu, kdo je vynaložil**, přiměřené náklady spojené s pohřbem
- v rozsahu, v jakém nebyly uhrazeny veřejnou dávkou podle jiného právního předpisu
- přitom se přihlédne k zvyklostem i k okolnostem jednotlivého případu

náhrada za ztrátu na výdělků

- náhrada za ztrátu na výdělků **po dobu pracovní neschopnosti** poškozeného se hradí peněžitým důchodem ve výši **rozdílu mezi průměrným výdělkem** poškozeného před vznikem újmy a náhradou toho, co poškozenému **bylo vyplaceno** v důsledku nemoci či úrazu podle jiného právního předpisu

náhrada za ztrátu na důchodu

- Náhrada za ztrátu na důchodu náleží poškozenému ve výši **rozdílu mezi důchodem**, na který poškozenému vzniklo právo, a důchodem, na který by mu bylo vzniklo právo, jestliže by do základu, z něhož byl vyměřen důchod, byla zahrnuta náhrada za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti, kterou poškozený pobíral v době rozhodné pro vyměření důchodu.

náklady na výživu pozůstalým

- **Při usmrcení** hradí škůdce **peněžitým důchodem** náklady na výživu pozůstalým, kterým zemřelý ke dni své smrti poskytoval nebo byl povinen poskytovat výživu.
- Náhrada náleží pozůstalým **ve výši rozdílu mezi dávkami důchodového zabezpečení** poskytovanými z téhož důvodu a tím, **co by poškozený** podle rozumného očekávání mohl pozůstalým na těchto **nákladech poskytovat**, pokud by k jeho zranění nedošlo.

PRÁVNÍ ODPOVĚDNOST PŘI POSKYTOVÁNÍ ZDRAVOTNÍCH SLUŽEB

- **Trestněprávní odpovědnost**

Trestněprávní odpovědnost (trestní zákoník)

- Předpoklady:
 - zákonem chráněný společenský zájem
 - existence trestního jednání
 - trestně odpovědná osoba
 - zaviněné jednání (úmysl, nedbalost)
- Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.

trestný čin je spáchán úmyslně, jestliže pachatel

- **chtěl** způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrožit zájem chráněný takovým zákonem, nebo
- **věděl**, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn.

trestný čin je spáchán nedbalostně, jestliže pachatel

- **věděl**, že může způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem, ale bez přiměřených důvodů **spoléhal**, že takové porušení nebo ohrožení **nezpůsobí**, nebo
- **nevěděl**, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, ač o tom vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům **vědět měl a mohl**.

trestné činy ve zdravotnictví (např.)

- § 140 TZ Vražda
- § 141 TZ Zabití
- § 144 TZ Účast na sebevraždě
- § 145 TZ Těžké ublížení na zdraví
- § 146 TZ Ublížení na zdraví
- § 170 TZ Zbavení osobní svobody
- § 171 TZ Omezení osobní svobody
- § 180 TZ Neoprávněné nakládání s osobními údaji
- § 181 TZ Poškození cizích práv
- §230 TZ Neoprávněný přístup k počítačovému systému
- § 367 TZ Nepřekažení trestného činu
- § 368 TZ Neoznámení trestného činu

PRÁVNÍ ODPOVĚDNOST PŘI POSKYTOVÁNÍ ZDRAVOTNÍCH SLUŽEB

- **Správní odpovědnost**

Přestupky a správní delikty

Např. dle zákona o zdravotních službách:

- nepředání údaje do NZIS
- neumožnění přítomnosti jiných osob při poskytování zdravotních služeb
- nepředání kopie ZD jinému poskytovateli
- neumožnění přítomnosti jiných osob při poskytování ZS
- umožnění přítomnosti jiných osob a pacient jejich přítomnost odmítl
- neumožnění pacientovi přijímat návštěvy v ZZ
- poskytnutí ZS bez souhlasu
- a další

➤ *pokuta 50 tis. - 1 mil Kč*

PRÁVNÍ ODPOVĚDNOST PŘI POSKYTOVÁNÍ ZDRAVOTNÍCH SLUŽEB

- **Pracovněprávní odpovědnost**

Pracovněprávní odpovědnost (zákoník práce)

- Předpoklady
 - existence škody
 - zavinění
 - porušení povinností při plnění pracovního úkolů nebo v přímé souvislosti s ním
 - příčinná souvislost
- Sankce - náhrady škody, pracovněprávní postihy

PRÁVNÍ ODPOVĚDNOST PŘI POSKYTOVÁNÍ ZDRAVOTNÍCH SLUŽEB

- **Disciplinární odpovědnost**

Disciplinární odpovědnost (ve zdravotnictví)

- Profesní samospráva - Česká lékařská komora, Česká stomatologická komora, Česká lékárnická komora
- Povinnosti člena komory např.:
 - ✓ vykonávat své povolání odborně, v souladu s jeho etikou a způsobem stanoveným zákony
 - ✓ oznámit příslušným orgánům komory změny související s výkonem lékařského nebo lékárnického povolání
 - ✓ v případech stanovených komorou uzavřít odpovědnostní pojištění
- Sankce (disciplinární opatření)
 - pokuta do 30000 Kč
 - vyloučení z ČLK - nemožnost vykonávání povolání lékaře

ORGANIZACE A ŘÍZENÍ ZDRAVOTNICTVÍ V ČR

- **Působnost správních orgánů**

instituce s celostátní působností

- Vláda ČR
 - ✓ Ministerstvo zdravotnictví
 - ✓ SÚKL, SÚJB
 - ✓ hlavní hygienik ČR, krajské hygienické stanice
 - ✓ Státní ústavy/ ústavy/ centra
 - ✓ Fakultní nemocnice
 - ✓ Krajské hygienické stanice
 - ✓ Institut postgraduálního vzdělávání
 - ✓ Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR
- Zdravotní pojišťovny
- Cíl
 - **zlepšení zdravotního stavu obyvatel**
 - **dosažení optimálního stavu zdraví**

kompetence krajů

- **přímé kompetence obligatorní**

- zákonné kompetence a povinnosti vyplývající z právního řádu ČR v oblasti zdravotnictví (ZZS, záchytné stanice, LPS, prohlídka těl zemřelých, oprávnění k poskytování ZS, stížnosti ...)

- **přímé kompetence fakultativní**

- kompetence vyplývající z postavení kraje jako veřejnoprávní korporace (oblast poskytování zdravotních služeb zřizovanými příspěvkovými organizacemi nebo zakládanými obchodními společnostmi, oblast dotací a případné přímé finanční spoluúčasti)

- **nepřímé kompetence**

- postavení kraje jako veřejnoprávní korporace ke všem subjektům v oblasti veřejného zdraví a poskytování zdravotních služeb (předkládání/vyjadřování se k návrhu zákonů, schvalování rozpočtu kraje...)

- **veřejný zájem**

- oblast závislá pouze na úspěších či neúspěších vyjednávání se subjekty mající přímé kompetence na poskytování zdravotních služeb (spolupráce s poslanci, senátory, pacient. organizacemi...)

obce

- zabezpečují všechny úkoly spojené s funkcí zřizovatele svých zdravotnických zařízení
- ve svých územních obvodech řídí v samostatné působnosti ochranu před alkoholismem a jinými toxikomaniemi
- uplatňování zdravotní politiky v rámci hospodaření obce

zdravotní pojišťovny

- Samostatné právní subjekty
- Specializovaná zdravotní a finanční instituce
 - výběr pojistného od plátců
 - úhrady zdravotních služeb poskytovatelům zdravotních služeb
 - zajištění poskytování hrazených služeb svým pojištěncům včetně jejich místní a časové dostupnosti
 - uzavírání smluv o poskytování a úhradě hrazených služeb
 - povinnost vytvořit síť smluvních poskytovatelů ZS, aby byly hrazené služby poskytovány efektivně a v dostatečné kvalitě
 - schvalování úhrady léčiv, zdrav. prostředků v mimořádných případech
 - ...a další dle zákona o veřejném zdravotním pojištění

ORGANIZACE A ŘÍZENÍ ZDRAVOTNICTVÍ V ČR

- **Veřejné zdravotní pojištění**

zdravotní politika státu

- **Politika:** péče o záležitosti určitého oboru
- **Zdravotní:** péče o zdraví obyvatel
- **Zdraví:** souhrn fyzické, duševní a sociální pohody (well-being), nejen nepřítomnost nemoci
- **Zdravotní politika:** součást vnitřní sociální politiky
- **Hlavní cíl:**
 - zlepšení zdravotního stavu obyvatel
 - dosažení optimálního stavu zdraví

role státu v péči o zdraví

- ✓ tvorba koncepcí zdravotní péče
- ✓ zajištění přístupu všech občanů k základní kvalifikované zdravotní péči
- ✓ sladování zájmů jednotlivých účastníků zdravotní péče
- ✓ odpovědnost za efektivní využívání prostředků vynaložených na zdravotní péči
- ✓ zvýšení motivace obyvatel k ochraně vlastního zdraví
- ✓ řešení ekologických problémů
- ✓ legislativní a ekonomickou podporu zdravého způsobu života
- ✓ zvyšuje úlohu obcí a regionů v péči o zdraví
- ✓ zajišťuje zvýšenou péči o potřeby rizikových skupin
- ✓ vytváří soustavu veřejného zdravotnictví
- ✓ podporuje rozvoj soukromého a nestátního zdravotnictví v osobní péči

nástroje státu

- ✓ systém zákonů, norem, normativ a standardů
- ✓ finanční prostředky a způsoby jejich alokace (kolik, odkud a kam)
- ✓ instituce
- ✓ informace
- ✓ vyjednávání s účastníky procesu zdravotní péče

ORGANIZACE A ŘÍZENÍ ZDRAVOTNICTVÍ V ČR

- **Oprávnění k poskytování zdravotních služeb**

Oprávnění k poskytování zdravotních služeb

- Poskytovatel může poskytovat pouze zdravotní služby uvedené v oprávnění k poskytování zdravotních služeb.
- O udělení oprávnění rozhoduje příslušný krajský úřad / Magistrát Hlavního města Prahy / Ministerstvo obrany / Ministerstvo spravedlnosti / Ministerstvo vnitra

podmínky získání oprávnění

- Obecné
 - pro provozovatele zdravotnického zařízení
 - pro odborný zástupce (právnícká osoba vždy)
 - pro zdravotnické zařízení
- Speciální (podle druhu poskytování zdravotních služeb)
 - lékárenská péče (souhlas SÚKL)
 - ZZS, dopravní služba (dopravní prostředky)
 - lázeňská léčebně rehabilitační péče (souhlas MZČR)

M U N I

M E D